KAHEKSATEISTKÜMNES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2026
Kl 2:16–23 (Am 5:21–24; Mk 2:18–22)

16 Ärgu siis keegi mõistku teie üle kohut sööma või jooma ega mingi püha või noorkuu või hingamispäevade pärast,

17 mis on tulevaste asjade vari, aga Kristuse ihu on tõelisus.

18 Ärgu võtku teie võiduandi ükski, kes seda tahab alandlikkuse ja inglite teenimise kaudu, ja kes selle üle, mis ta on näinud, asjata oma lihalikus mõistuses hoopleb

19 ega hoia kinni peast, kelles kogu ihu kokku liidetakse ja koos hoitakse kõõluste ja sidemete abil, ning kasvab Jumala kasvamist.

20 Kui te koos Kristusega olete maailma algainetele surnud, miks te siis lasete endale teha korraldusi, nagu elaksite alles maailmas:

21 „Ära hakka kinni! Ära maitse! Ära puuduta!"?

22 See kõik on määratud kuluma kasutamise läbi. Need on vaid inimeste käskimised ja õpetused,

23 mis on küll tarkuse moodi isetehtud vagaduse ja alandlikkuse ja karmuse tõttu ihu vastu, aga neil ei ole mingit kaalu himude ohjeldamiseks.

> Ärgu nüüd keegi mõistku teie üle kohut söömise ja joomise või püha pidamise või noorkuu või hingamispäevade pärast, mis on tulevaste asjade vari – ihu aga on Kristuse oma. Ärgu jätku teid võiduannist ilma ükski, kes naudiskleb alandlikkuses ja inglite kummardamises, süüvides sellesse, mida on näinud, asjatult oma lihameele poolt üles puhutuna ja mitte kinni hoides Peast, kellest kogu ihu, liigeste ja sidemete läbi varustatuna ja kokku ühendatuna, kasvab Jumala kasvamist. Kui te olete koos Kristusega ära surnud maailma algainetele, miks, otsekui elaksite maailmas, lasete end allutada korraldustele: «Ära katsu, ära maitse, ära puutu!» Kõik need asjad on ära tarvitamise läbi hävimiseks, inimeste käskude ja õpetuste kohaselt, millel on küll tarkuse nägu omatahtsi jumalateenistuses ja alandlikkuses ja ihu mittesäästmises – ilma mingigi väärtuseta – liha rahuldamiseks.

Sissejuhatus

Traditsioonilise seisukoha järgi kirjutas apostel Paulus[1] koloslastele vangistuses viibides (vt Kl 4:3.10.18) umbes samal ajal, mil ka efeslastele, kas 50. aastate lõpul Kaisareas või 60. aastate alul Roomas. Paulus ei pruukinud olla ise Kolossas käinud, sealne kogudus näib olevat rajatud tema kaaslase (õpilase) Epafrase poolt, kes oli ka ise Kolossast pärit[2] ning vahendas Paulusele sealseid sõnumeid: «Nii on see ka teie seas sellest päevast

---

[1] Paljude uuema aja piibliteadlaste arvates ei ole kirja autor mitte Paulus, vaid mõni tema õpilane.

[2] «Teid tervitab Epafras, kes on pärit teie seast, Kristuse Jeesuse sulane, kes alati võitleb teie eest palvetades, et te püsiksite täiuslikena ja oleksite täidetud kõigega, mis on Jumala tahtmine.» (Kl 4:12)

peale, mil te kuulsite ja tõeliselt ära tundsite Jumala armu; nõnda nagu te olete õppinud Epafrase, meie armsa kaassulase käest, kes on ustav Kristuse teener teie heaks. See ongi tema, kes meile on teatanud teie armastusest Vaimus.» (Kl 1:6–8)

Küllap just Epafras oli see, kellelt Paulus kuulis kogudust valeteele juhtida katsuvaist eksiõpetajaist, kelle vastu kirja esimene pool on suunatud. Tegemist võis olla seguga varajasest gnostitsismist ning teatavast ritualismist ja asketismist, mille Paulus võtab kokku järgmiselt: «Vaadake, et keegi teid ei riisuks tarkuseõpetuse ja tühja pettuse abil, mis vastavad inimeste pärimusele, maailma algainetele, ja mitte Kristusele… Ärgu siis keegi mõistku teie üle kohut sööma või jooma ega mingi püha või noorkuu või hingamispäevade pärast, mis on tulevaste asjade vari, aga Kristuse ihu on tõelisus.» (Kl 2:8.16j) Paulus seab selle vastu kuulutuse Kristusest, kelles «elab kogu jumalik täius ihulikult» (Kl 2:9) ning kelles need, kes Temasse usuvad, on üles äratatud eluks taevases kirkuses (vrd Kl 3:1jj).

Kirja teine pool kasvab välja esimesest ning näitab, milline peab olema kristlaste uus elu Kristuses: «Te olete seljast võtnud vana inimese tema tegudega ja olete rõivastunud uude inimesse, kes pidevalt uueneb tunnetama oma Looja näo kohaselt.» (Kl 3:9j) Kolossa kristlaste elu kohta enne nende Kristuse poole pöördumist antud iseloomustus lubab arvata, et tegemist oli endiste paganatega: «Surmake nüüd need liikmed, mis on maa peal: hoorus, rüvedus, kirg, kuri himu ja ahnus, mis on ebajumalateenistus. Nende pärast tuleb Jumala viha sõnakuulmatute laste peale. Nendes käisite muiste ka teie, kui te elasite selliselt.» (Kl 3:5–7)

Kirja ühes suuliste sõnumitega toimetas Kolossasse Pauluse abiline Tühhikos: «Kuidas mu käsi käib, küll seda kõike teatab teile Tühhikos, armas vend ning ustav abiline ja kaassulane Issandas, kelle ma selleks teie juurde saadan, et te teaksite, kuidas minu käsi käib, ja et ta julgustaks teie südameid.» (Kl 4:7j) Ühtlasi saatis Paulus koos Tühhikosega Kolossasse ka Oneesimose, kellest on lähemalt juttu kirjas Fileemonile, nii et tõenäoliselt oli Tühhikos ka selle kirja kohaletoimetaja: «Ma saadan ta koos ustava ja armsa venna Oneesimosega, kes on pärit teie seast. Küll nemad teatavad teile kõik, kuidas lugu siin on.» (Kl 4:9) See tähendab, et ka Fileemon oli pärit Kolossast. Temale saadetud kirjas tervitab Paulus muuhulgas oma kaasvõitlejat Arhippost ja kogudust, kes Fileemoni kodus koos käib (Fm 1:2), ning Kolossa kirja lõpul öeldakse Arhippost (kui tõenäoliselt Kolossa koguduse diakonit) silmas pidades: «Ja öelge Arhipposele: «Vaata, et sa täidad seda teenimiseametit (τὴν διακονίαν), mille sa oled saanud Issandas!»» (Kl 4:17)

Kolossa kirja keskseks sõnumiks on ühelt poolt tunnistus Kristuses teostunud kõike muutvast ja uuendavast lunastusest ning teiselt poolt Tema meelevalla universaalsus, millel on määrav tähtsus nii iga üksiku inimese kui kogu loodu käekäigu kujundamisel: «Tema on nähtamatu Jumala kuju, kogu loodu esmasündinu, sest Tema läbi on loodud kõik, mis on taevais ja maa peal, mis on nähtav ja nähtamatu, olgu troonid või

ülemused, olgu valitsused või meelevallad – kõik on loodud Tema läbi ja Tema poole. Tema ise on enne kõike ja kõik püsib koos Temas ja Ta on oma ihu, koguduse pea. Tema on algus, esmasündinu surnuist, et Ta kõiges saaks esimeseks. Sest Jumalal on olnud hea meel lasta kogu täiusel Temas elada ja lepitada Tema läbi enesega kõik, niihästi maapealsed kui taevalised, tehes rahu Tema ristivere läbi.» (Kl 1:15–20)

Keelelisi märkuseid

Mõistku…kohut – κρινέτω – sõna κρίνω tähendab «eraldama», «eristama», «[välja] valima», «läbi katsuma», «hinnangut andma», «kohut mõistma (kohtuotsust langetama)», ka «hukka mõistma».

Püha…pärast – ἐν μέρει ἑορτῆς – sõna ἑορτή tähendab «pidustus», «püha», «pühapidamine».[3]

Kristuse – τοῦ Χριστοῦ – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Ihu – τὸ…σῶμα – sõna σῶμα tähistab nii füüsilist ihu kui inimisiku tervikut, aga ka midagi reaalselt olemas olevat vastandina näilisele.

Ärgu võtku teie võiduandi ükski – μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω – sõna καταβραβεύω tähistab kellegi ülekohtuselt (või pettusega) võidust või auhinnast ilma jätmist.

Alandlikkuse – ἐν ταπεινοφροσύνῃ – sõna ταπεινοφροσύνη tähistab eeskätt endast vähesel arvamusel olemist, enese alandamist, enda teistest tahapoole asetamist.

Inglite teenimise – θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων – sõna θρησκεία tähistab religioosset austamist. Sõna ἄγγελος tähendab «sõnumiviija», «saadik», «ingel».

Lihalikus mõistuses – ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς – sõna νοῦς tähendab «meel», «mõistus», «arusaamine». Sõna σάρξ – «liha» – tähistab Uues Testamendis, eriti Pauluse kirjades, enamasti inimese langenud, patust olemust, vahel ka neutraalselt inimese ihu või kõike elavat. Ehk võiks tõlkida ka: «lihameeles».

Ega hoia kinni – καὶ οὐ κρατῶν – sõna κρατέω – «kinni võtma», «kinni hoidma», «[oma kätte] võtma», «kinni haarama» – üheks kaastähenduseks on millegi võtmise või hoidmisega kaasnev või selle aluseks olev meelevald, omandiõigus.

---

[3] Sellel sõnal puudub kreeka keeles erinevalt eestikeelsest sõnast «püha» etümoloogiline seos pühadusega.

Maailma – τοῦ κόσμου – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekantult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust. Johannese kirjades on sellel sõnal enamasti negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

Algainetele – ἀπὸ τῶν στοιχείων – sõna στοιχεῖον tähendab eeskätt igasugust algosakest, aga võib tähistada ka taevakehasid, samuti kogu füüsilist reaalsust.

Käskimised – τὰ ἐντάλματα – sõna ἔνταλμα tuleneb seesütlevast eessõnast ἐν ja sõnast τέλος – «lõpp», «eesmärk» – ning tähendab «käsk», «korraldus», «kohustus», «ülesanne».

Sisuline analüüs

Kolossa kiri algab, nagu Pauluse kirjad enamasti, tervituse ning tänu ja palvesõnadega, milles apostel toob koheselt esile ühelt poolt Jumala armuteo, millel koloslaste usk ja päästelootus rajanevad[4], ning teiselt poolt nende kutsumuse elada «Issanda vääriliselt Talle kõigiti meeldida püüdes, kandes vilja igasuguses heas töös ja kasvades Jumala tundmises» (Kl 1:10). Paulus manitseb koloslasi jääma «kindlaks ja rajatuks usule» ning mitte laskma «end kõrvale viia evangeeliumis olevast lootusest» (Kl 1:23), manitsedes neid, et keegi neid «ei riisuks tarkuseõpetuse ja tühja pettuse abil, mis vastavad inimeste pärimusele, maailma algainetele, ja mitte Kristusele» (Kl 2:8).

Eksitus, mille eest Paulus koloslasi hoiatab, näib seisnevat teatavates «müstilistes» või isegi okultsetes õpetustes, mida apostel iseloomustab kui «inimeste käskimisi ja õpetusi, mis on küll tarkuse moodi», ent millel «ei ole mingit kaalu» (vrd Kl 2:23), ning millega kaasnevad kõikvõimalikud ettekirjutused aegade, toitude ja muu askeetilise praktika näol, mis pole Pauluse sõnul midagi enamat kui «lihaliku mõistuse asjatu hooplemine» (vrd Kl 2:16–18).

Vastukaaluks kõigele sellele seab Paulus Kristuses teostunud lunastuse, mille – ja seeläbi ka Kristuse enda täiuse – osaliseks koloslased on saanud ristimise kaudu: «Sest Temas elab kogu jumalik täius ihulikult, ja teie olete saanud osa Tema täiusest, kes on iga valitsuse ja meelevalla pea. Temas te olete ka ümber lõigatud kätega tehtamatu ümberlõikamisega, lihaliku ihu äraheitmisega, Kristuse ümberlõikamisega, kui teid koos Temaga ristimises maha maeti ja ka koos Temaga üles äratati usu läbi Jumala väesse, kes Tema üles äratas surnuist.» (Kl 2:9–12)

Need, kes on ristitud, on oma üleastumised andeks saanud, nende vastu käiv võlakiri on kustutatud ning nad võivad koos Kristusega võidutseda kõigi neid seni aheldanud «valitsuste ja meelevaldade» üle, kelle Jumal on paljastanud ja häbistanud (Kl 2:13–15).

---

[4] «Tänades Isa… kes meid on kiskunud välja pimeduse meelevallast ja asetanud oma armsa Poja kuningriiki, kelles meil on lunastus, pattude andeksandmine.» (Kl 1:12–13)

Nad on päästetud kaduvusest ning neile on pärandatud elu tõelisus (vrd Kl 2:17); neile on kingitud rahu Jumalaga ja seeläbi on neis taastatud nende kaotsiläinud või vähemalt rikutud jumalanäolisus: «Te olete seljast võtnud vana inimese tema tegudega ja olete rõivastunud uude inimesse, kes pidevalt uueneb tunnetama oma Looja näo kohaselt.» (Kl 3:9j)

Põhjuseks, miks Paulus peab vajalikuks Kolossa kristlasi manitseda, et nad oma südametunnistust koormata ja aheldada ega end segadusse ja kimbatusse ajada ei laseks, näib olevat selles, et Kolossa kogudusse olid imbunud eksiõpetajad, kes väitsid, et lunastuse täiuse kätte saamiseks peavad kristlasedki järgima mitmesuguseid askeetilisi ja kultuslikke eeskirju: «Vaadake, et keegi teid ei riisuks tarkuseõpetuse ja tühja pettuse abil, mis vastavad inimeste pärimusele, maailma algainetele, ja mitte Kristusele. Ärgu siis keegi mõistku teie üle kohut sööma või jooma ega mingi püha või noorkuu või hingamispäevade pärast.» (Kl 2:8.16)

Paulus ei hakka täpsustama, kas tegemist oli juutlusest või paganlusest inspireeritud õpetustega[5], vaid lükkab kõik ettekirjutused ühemõtteliselt tagasi: need ei ole muud kui «inimeste käskimised ja õpetused» (Kl 2:22), pelk «tulevaste asjade vari» (Kl 2:17), mis ei suuda kedagi päästa, sest tõeline pääste on üksnes Kristuses, kelle omad on koos Temga surnud maailma algainetele (Kl 2:20).

Paulus siiski ei eita Vana Testamendi riituste ja tavade väärtust, kuna need tõepoolest olid «tulevaste asjade», s.t Kristuses teostunu vari, ja vari ei ole ettekujutus ega eksitus, vaid märk ja meeldetuletus tõelisusest. Nii tuletasid Vana Testamendi ohvrid inimestele meelde nende pattu ja kuulutasid ette Kristuse täiuslikku ohvrit[6]; hingamispäev ja pühad olid märgiks tulevase hingamise lootusest[7]; paasapühaga tähistatav Iisraeli esmasündinute pääsemine surmast talle vere läbi ning sellele järgnenud vabanemine Egiptuse orjapõlvest Kõrkjamerest kuiva jalaga läbi minemise kaudu oli eelpildiks Kristuse, tõelise Jumala Talle lunastavast ohvrisurmast ning Tema surma ja ülestõusmise osadusest ristimises. Kõik see ja paljud muudki asjad – isegi söögi ja joogiga seotud eeskirjad – olid tulevaste asjade vari, Kristuses teostunu ettekuulutus, ent siiski oli tegemist üksnes varjuga, mis ei ole võrreldav seda tekitava ihu tõelisusega.

---

[5] Paulus mainib siiski ümberlõikamist, mis võib viidata sellele, et tegemist oli judaistliku eksiõpetusega: «Temas te olete ka ümber lõigatud kätega tehtamatu ümberlõikamisega, lihaliku ihu äraheitmisega, Kristuse ümberlõikamisega, kui teid koos Temaga ristimises maha maeti ja ka koos Temaga üles äratati usu läbi Jumala väesse, kes Tema üles äratas surnuist.» (Kl 2:11j)

[6] «Kuid nende ohvritega tuletatakse igal aastal meelde patte. Aga see siin, ohverdanud üheainsa ohvri pattude eest, on jäädavalt istunud Jumala paremale käele, nüüd ainult oodates, kuni Ta vaenlased pannakse Ta jalajäriks. Sest üheainsa ohvriga on Ta teinud pühitsetavad jäädavalt täiuslikuks.» (Hb 10:3.12–14)

[7] «Meie aga, kes oleme uskunud, saame hingamisse, millest Ta on öelnud: «Nii ma vandusin oma vihas: Nad ei saa minu hingamisse!» Sest kui Joosua oleks nad viinud hingamisse, siis ta ei oleks rääkinud pärast seda ühest teisest päevast. Nii on siis Jumala rahva hingamisaeg alles ees.» (Hb 4:3.8j)

Ihu all peab Paulus silmas eeskätt Kristust, Jumala Ainusündinud, inimeseks saanud Poega, kelles «elab kogu jumalik täius ihulikult» (Kl 2:9). Kristus on too Tõeline, kellele viitab kogu Pühakiri. See ei tähenda, et Paulus ei mõtleks Kristuse ihust kõneldes ka kirikule – kirikki saab oma tõelisuse Kristuselt ja üksnes seeläbi, et on üks Kristusega, oma Peaga: «Tema ise on enne kõike ja kõik püsib koos Temas ja Ta on oma ihu, koguduse pea. Tema on algus, esmasündinu surnuist, et Ta kõiges saaks esimeseks. Sest Jumalal on olnud hea meel lasta kogu täiusel Temas elada ja lepitada Tema läbi enesega kõik, niihästi maapealsed kui taevalised, tehes rahu Tema ristivere läbi.» (Kl 1:17–20)

See tähendab, et kirikust kui Kristuse ihust kõneldes ei pea Paulus silmas mitte inimestest ja nende tahtel moodustatud organisatsiooni, vaid nende kogu, kes on ristimises saanud üheks Kristusega ning on osalised Tema ristis ja ülestõusmises. Nad on surnud ja nende «elu on koos Kristusega Jumalas» (Kl 3:3) – see tähendab nii seda, et nad on kohustatud jätma maha kõik selle, mis seob neid kaduvusele määratud maailmaga[8], kui ka seda, et Kristus on nad sellest kaduvusele määratud maailmast vabastanud, pimeduse ja kurja meelevallast välja kiskunud (vrd Kl 1:13).

Kristlased ei teeni ei maailma algaineid ega ükskõik milliseid vaimolendeid, troone, ülemusi, valitsusi ega meelevaldasid, vaid üksnes Kristust, kelle läbi ja kelle poole kõik on loodud, kes on enne kõike ja kelles kõik koos püsib ning kes on oma ihu, koguduse, pea, «algus, esmasündinu surnuist, et Ta kõiges saaks esimeseks» (Kl 1:18).

Kolossa kogudust eksitanud valeõpetajad vastandasid või vähemalt lisasid Kristuses teostunud täielikule lunastusele inimliku vagaduse teod, mille üldnimetajana Paulus kasutab sõna «alandlikkus» ning mille üheks vormiks näib olevat olnud «inglite teenimine» – tõenäoliselt püüdlusena lihasuretamise kaudu ihu väidetavast piiratusest välja murda ning vaimlikustuda, inglite sarnaseks muutuda.

Paulus näeb siin sügavat irooniat: kõik taolised püüdlused pole tema hinnangul midagi muud kui lihaliku mõistuse hooplemine, millel on küll tarkuse nägu, ent mis tegelikult on tühine, isetehtud («kodukootud») vagatsemine, millel «ei ole mingit kaalu himude ohjeldamiseks» (Kl 2:23). Kreekakeelne raskestitõlgitav originaaltekst annab võimaluse veelgi iroonilisemaks tõlgenduseks: kõik see, mida eksiõpetajad teevad n-ö liha orjusest vabanemiseks, on tegelikult sellesama liha (ja lihameelest võrsuva hukatusliku vaimuliku kõrkuse) rahuldamine.[9]

---

[8] «Surmake nüüd need liikmed, mis on maa peal: hoorus, rüvedus, kirg, kuri himu ja ahnus, mis on ebajumalateenistus. Nende pärast tuleb Jumala viha [sõnakuulmatute laste peale]. Nendes käisite muiste ka teie, kui te elasite selliselt. Nüüd aga jätke teiegi maha see kõik.» (Kl 3:5–8)

[9] Sellest tõlgendusvõimalusest lähtuvad ka 1739. aasta ja 1968. aasta piiblitõlked: «Neilsinnatsil asjadel on kül tarkusse näggo, issitehtud Jummalatenistusse ja allandusse sees, ja et nemmad ihhule armo ei anna, ja need asjad ei olle ühtegi wäärt, waid tullewad agga lihha toidusseks.» (1739); «Sel kõigel on küll tarkuse nägu omatehtud jumalateenistuse, alandlikkuse ja ihu kurnamise tõttu, aga mis on ilma erlise väärtuseta ja mis sünnib liha rahuldamiseks.» (1968)

Pauluse hinnangul pole sellel, mida eksiõpetajad Kolossa kristlastelt nõuavad, midagi ühist tõelise Jumala ega Tema korralduste järgimisega, vaid tegemist on tühipaljaste inimlike eeskirjadega, omatahtsi toimetatava, lausa väljamõeldud «jumalateenistusega», mis parimal juhul on ehk tarkuse nägu, ent tegelikult sellest mõõtmatutes kaugustes, kuna tõelise «tarkuse ja tunnetuse aarded» peituvad üksnes Kristuses (Kl 2:3).

Kristuse lihakssaamise ja Temas teostunud lunastuse missioon jätkub kirikus, Kristuse ihus, kes esindab siin hävima määratud maailmas Tema, Jumala Poja kuningriiki (vrd Kl 1:13) ja on läkitatud, nagu Paulus ütleb omaenda apostlikust kutsumusest kõneldes, kuulutama üksnes Kristust ning manitsema ja õpetama «iga inimest kogu tarkuses, et seada iga inimest Jumala ette täiuslikuna Kristuses» (Kl 1:28).

Üksnes Kristus on see, «kelles kogu ihu kokku liidetakse ja koos hoitakse kõõluste ja sidemete abil, ning kasvab Jumala kasvamist» (Kl 2:19). See tähendab, et Kristus üksi on meie ainus lootus – väljaspool Teda, Temast lahus, ei ole pääsemist. Need, kes otsivad päästet väljaspool Kristust, on võrreldavad sportlasega, kes lasevad endalt pettusega ära võtta neile mõeldud võiduanni (Kl 2:18) – Kristus on nad pimeduse meelevallast välja kiskunud, aga nad on lasknud ennast jälle pimeduse varju meelitada.

Pauluse sõnum Kolossa kristlastele on väga sarnane sellele, mida ta ütleb otsesõnu Kirjas galaatlastele: «Sissepugenud valevendade pärast, kes olid kõrvalt tulnud varitsema meie vabadust, mis meil on Kristuses Jeesuses, et meid orjastada, ei andnud me hetkekski järele ega alistunud neile, et teile jääks evangeeliumi tõde. Vabaduseks on Kristus meid vabastanud. Püsige siis selles ja ärge laske endid jälle panna orjaikkesse!» (Gl 2:4j 5.1)

Galaatias olid peamisteks segadusetekitajaiks need, kes nõudsid, et kristlaseks saanud endised paganad peavad hakkama järgima Vana Seaduse nõudeid, sh ennast ümber lõigata laskma. Paulus astus sellele jõuliselt vastu: «Oh mõistmatud galaatlased, kes on teid ära sõnunud, teid, kelle silme ette Jeesus Kristus oli joonistatud ristilööduna? Vaata, mina, Paulus, ütlen teile: Kui te lasete end ümber lõigata, siis ei ole teil Kristusest mingit kasu.» (Gl 3:1; 5:2)

Kolossa kogudust kimbutav eksiõpetus oli mõnevõrra teistsugune, ent selles peituv oht oli sama ränk: need, kes panevad oma lootuse ükskõik millele muule või kellele teisele peale Kristuse, pöörduvad tagasi hävima määratud maailma, millest Kristus on nad päästnud. Nad peaksid olema «koos Kristusega…maailma algainetele surnud» (Kl 2:20), ent nad elavad, nagu oleksid nad endiselt (või taas) maailmas. Nad on sama tõsises ohus nagu need, kelle kohta öeldakse Kirjas heebrealastele: «On ju võimatu neid, kes kord on olnud valgustatud, kes on maitsnud taevast andi ja saanud osa Pühast Vaimust, kes on kogenud Jumala head sõna ja tulevase ajastu vägesid ning ometi ära taganenud – neid on võimatu uuendada jälle meeleparanduseks, sest et nad iseendi kahjuks löövad Jumala Poja risti ja teevad Ta naeruks.» (Hb 6:4–6)

Seepärast ei väsi Paulus koloslastele meelde tuletamast, et nende – ja meie kõigi – ainus lootus on Kristus, sest ilma Temata oleksime endiselt «surnud üleastumistes ja oma ihu ümberlõikamatuses» (Kl 2:13). Jumal on meid «koos Kristusega elavaks teinud, andestades meile kõik üleastumised, kustutades ära meie võlakirja koos määrustega, mis olid meie vastu, ning selle on Ta kõrvaldanud, naelutades selle risti külge» (Kl 2:13j) – me oleme «koos Kristusega…üles äratatud» ja Tema on meie elu (Kl 3:1–4).

Jutluseks

EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi on kaheksateistkümnenda Nelipühale järgneva pühapäeva teemaks «Kristlase vabadus»: «Usk Kristusesse vabastab inimese oma elu rajamisest enda tegude, tavade ja teiste inimeste arvamuse najale. Kristus vabastab oma järgijad inimeste seatud piirangutest, kuid seob neid tõe ja armastusega. Kristuse armastus annab suuna kristlase elule, tegudele ja valikutele.»

Arvatavasti on teemapüstitus seotud esimese lugemisaasta Evangeeliumiga (Lk 14:1–6), mille keskmes seisab Jeesuse retooriline küsimus seadusetundjatele ja variseridele: «Kas hingamispäeval tohib teha terveks või ei tohi?» Sellele küsimusele vastates kinnitab Jeesus, et head mitte ainult ei tohi, vaid tuleb teha alati, ka hingamispäeval – seda võib mõista tunnistusena tõelisest kristlikust vabadusest, mis ei seisne kõikelubatavuses, vaid selles, et head ei tehta mitte käsuorjusest, vaid see on saanud enesestmõistetavaks osaks inimese Kristuses uuendatud loomusest.

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Am 5:21–24) Issanda karmid sõnad Iisraeli rahvale: «Ma olen teie pühadest nördinud, ma põlgan neid ja ma ei salli teie koosolekute lõhna.» Jumala pahameele põhjuseks oli Iisraeli taganemine Jumalast ja Tema seadusest ning kõikjal lokkav patt ja ülekohus. Jumal ei oota oma rahvalt mitte kauneid laule ega rikkalikke ohvreid, vaid õigust ja õiglust, ning kuna seda ei tule, siis ootab rahvast ees häving.

Teise lugemisaasta Evangeeliumiks (Mk 2:18–22) on Jeesuse vastus etteheitele, et Tema jüngrid (erinevalt variseride ja Ristija Johannese omadest) ei paastu, s.t ei täida tavapäraseid rituaalseid eeskirju ega ela korrakohases patukahetsuses ja meeleparanduses. Jeesus näitab vastates, et selleks, et inimese patukahetsus, meeleparandus ja muudki rituaalsed teod vilja kannaksid, on esmalt vaja midagi märksa enamat, nimelt täielikku uuekssaamist, mis ei ole mitte inimese enda võimuses, vaid on Jumala armukingitus Kristuses.

Ka Epistel hoiatab eeskätt enda aheldamise eest kõikvõimalike rituaalsete, vahel lausa ebausust võrsuvate ettekirjutustega, kinnitades, et need, kes on koos Kristusega «maailma algainetele surnud», ei allu enam praeguse (langenud) maailma korraldusele,

vaid on vabad seda maailma kasutama – aga nii, et miski ei saaks nende üle enam meelevalda, ning kõike, mis on ülekohtune, maha jättes (vrd Kl 3:1–17).

Jeesus ei ole tulnud paikama katkiläinut, vaid kõike täiesti uueks tegema. Eeskätt tuli Ta uuendama inimese suhet Jumalaga. Temas elab kogu Jumal täius ihulikult ja Ta tahab teha need, kes on ristimise kaudu liidetud Tema ihusse, mille Pea Ta ise on, selle täiuse osaliseks, vabastades nad kõigest, mis on neid seni aheldanud ja Jumalast eemal, pimeduse riigis vangis hoidnud.

Paraku on inimese langenud loomus endiselt aldis püüdlema selle poole, mida ta võiks pidada omaenda teeneks – ka Jumala ees. Seepärast on kristlasi läbi aegade kimbutanud mitmesugused eksiõpetused, mis ühelt poolt rõhutavad kõikvõimalike väliste rituaalide ja lihasuretamise tähtsust ning teiselt poolt kõditavad inimese vaimulikku uhkust seeläbi, et tõotavad vabanemist füüsilisest «piiratusest», vaimulikustumist, seda ka erinevate tõeliste või väljamõeldud vaimolendite kummardamise ja nende sarnaseks saada püüdmise kaudu.

Kõik see on tühine – ja mitte ainult tühine, vaid kahjulik, lausa hukatuslik, kuna see pole mitte pelgalt oma liha rahuldamine, vaid sisuliselt selja pööramine Kristusele ja Tema ristile, lahti ütlemine lunastusest või vähemalt selle pisendamine, inimlike korralduste ja eeskirjade järgimisest sõltuvaks tegemine. Apostel Paulus näitab, et isegi täiesti legitiimsed Vana Testamendi korraldused pole midagi enamat kui üksnes tulevaste asjade, tulevase tõelisuse vari – kuna tõelisus on kätte jõudnud, Jumala täius on avalikuks saanud ja seeläbi on saanud teoks ka lunastuse täius, ei ole nende vanade korralduste järgimine enam vajalik. Eriti, kui tegemist on söömise ja joomise kohta käivate ettekirjutustega, mis puudutavad seda, mis niikuinii kaob. Kaduva külge klammerdumise asemel peame tegema kõik selleks, et hoida kinni Temast, kes on meie Pea ning kelles elab nii Jumala kui lunastuse täius.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidena:

1. Apostel Paulus hoiatab tänases Epistlis eksiõpetajate eest, kes püüavad peale suruda kõikvõimalikke usulisi ettekirjutusi, justkui sõltuks hingeõndsus mingite rituaalide, toitumisreeglite või eriliste vagadusharjutuste järgimisest. Paulus ei naeruväärista neid korraldusi – vähemalt neid, mis rajanevad Vanal Testamendil –, küll aga nimetab ta neid tulevaste asjade, tulevase tõelisuse varjuks – selleks tõelisuseks on aga Kristus. Vari ei ole ju iseenesest halb ega tähtsusetu, ent selle väärtus seisneb siinses kontekstis selles, et see osutab tõelisusele – ja see tähendab, et kui oleme juba saanud osa tõelisest, siis ei pea me enam otsima ega järgima selle tõelisuse varju. Kristus on tõelisuste tõelisus ning Temas elab kogu jumalik täius – Ta on meid oma ristisurma ja ülestõusmise läbi lunastanud, Ta on meile meie patud andeks andnud, Ta on meid Jumalaga lepitanud. Ristimise kaudu oleme saanud

Tema surma ja ülestõusmise osaliseks ning meile on kingitud uus elu. Ükski inimlik tegu, ükskõik kui vaga või püha see ka oleks, ei saa Kristuse lunastust täiendada ega asendada. Meie pääste ei rajane mitte sellel, mida meie teeme Jumala auks, vaid sellel, mida Jumal on teinud meie heaks Jeesuses Kristuses.

2. Kuigi Jumal on kinkinud meile Kristuses lunastuse täiuse, on meie langenud loomusele omane otsida midagi, mille üle võiksime ise uhked olla, mida võiksime pidada oma teeneks Jumala ees. Nii võime hakata oma vagadust, oma usukombeid, näiteks paastumist ja halastustegusid, pidama millekski, mis annab meile erilise õiguse Jumala armule või teeb meid kuidagi «vaimulikumaks». Just sellise eksituse eest hoiatab Paulus tänases Epistlis: ka väliselt alandlik ja range eluviis võib võrsuda vaimulikust kõrkusest, milles inimene ei kummarda mitte Jumalat, vaid iseennast. See ei tähenda, et paastumine, palvetamine, jumalateenistus ja muud kiriklikud tavad oleksid tarbetud. Vastupidi, need on meile vajalikud ja kasulikud, kui need aitavad meil kasvada usus, meeleparanduses ja armastuses ning hoiavad meid Kristuse juures. Ent niipea, kui hakkame neid pidama eesmärgiks omaette ja rajama nende peale oma päästelootust, saab neist takistus meie teel Jumala juurde. Tõeline kristlik vagadus ei seisne selles, et püüame Jumalale midagi oma tegudega tõestada, vaid selles, et laseme Tema armul ennast uuendada ja pühitseda. Me ei saa ennast ise päästa ega uueks teha – seda saab teha üksnes Kristus, kes ei tulnud mitte vana inimest parandama, teda siit ja sealt pisut kõpitsedes, vaid kes tuli selleks, et kinkida meile meile täiesti uus elu ja olemine.

3. «Kui te koos Kristusega olete maailma algainetele surnud, miks te siis lasete endale teha korraldusi, nagu elaksite alles maailmas?» küsib Paulus. Kristlase vabadus seisneb selles, et ta ei kuulu enam kaduvale maailmale ega ole selle ori, vaid et ta kuulub Kristusele, kes on ta oma surma ja ülestõusmise läbi vabaks teinud. See vabadus ei tähenda aga kõikelubatavust ega õigust elada oma himude järgi, vaid lahti ütlemist ja tõeliselt vabaks saamist kõigest, mis lahutab meid Jumalast ja takistab meid elamast Tema tahte kohaselt. Me oleme surnud vanale, pimeduse ja kurja meelevallas olevale maailmale, ning kutsutud elama uut elu, milles armastus, õigus ja pühadus ei ole pelgalt välised ettekirjutused, vaid Kristuses uueks saanud inimese loomulik olemisviis. Uue elu allikas ei ole meis endis, vaid Kristuses, kes on oma ihu, kiriku, Pea ning kellelt kogu ihu saab elujõu ja kasvab Jumala tahtmist mööda. Ei saa olla kristlikku vabadust ega kristlaseks olemist lahus Kristusest ja Tema kirikust – vastupidi, me vajame üha sügavamat osadust Temaga, kellelt oleme saanud kõik ja ilma kelleta ei oleks me mitte kui midagi. Me ei tohi klammerduda kaduva külge ega otsida pääsemist omaenda vagadusest, vaid peame hoidma kinni Kristusest, elama Tema armus ning laskma oma elus saada nähtavaks Tema elul ja Tema armastusel. Kristus on meid vabastanud selleks, et võiksime tõeliselt elada – mitte enam iseendale, vaid Temale, kes on meie eest surnud ja üles tõusnud. Temale, kes on meie elu.